

المختصر في صفة الحج (الجمعية)

**Kuntaala surun hiji mankutu
kan.**

Kuntaala surun hiji mankutu kan.

Tanu be Ala ye duniya bee tigì, seli ni kisi b'an ka Nabijuman Mamadu kan, an'a somogow n'a dijɛɛɔɔɔw bee.

O temenen ko:

Ni ye bataki kuntaalasurun do ye hiji mankutu kan, hijiden mago be jo min na an y'an banba o bangeli de kan.

An be Ala deli a k'a baara n ke alakama baara ye, a ka silame bee nafa n'a ye.

Silameya konofenw labaarali farajogonkan kanw na o donnibaa kulu.

Damine

A folo: baara mineli sarati :

Bato te mine Alakortalen yoro fo sarati fila ka dafa a la:

Dusukun jeyali: a k'a ke Ala kaman ani lahara don, Alakortalen ko:

﴿وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾¹,

" U ma yamaruya ni foyi ye f'u ka Ala batò kononanjeya la a le Ala ye u tilennen (silamaya) diine kan"¹. [bangenni suran: 5]

Kira fana ko neema ni kisi be a ye :

﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى﴾.

¹ O korɔ: u jɛsilen a ma a n'a batoli, u ko donnen ka bo a tana bee ma. Saadi ka fasari (furaje 538)

" i k'a dɔn baara bɛɛ bɛ ɲaniya de bolo, fɛn bɛ hadamaden bɛɛ ye i ye min ɲaniya"¹

Tùgùli kira kɔ a ka kumakan ni baara la, kira ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ».

" ni mɔgɔ min ye ko kura sindi ni diine n la min t'a la, o bɛ la segin".² Bukari y'a màfile (2697) ani Musilimu (1718), nasirawere fɛ Musilimu kɔnɔ (1718):

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

" Ni mɔgɔ min ye baara dɔ kɛ min t'an ta ye o bɛ la segin "³

A fɔlɔ: ɲaniyatayɔrɔw kiitiw:

ɲaniyatayɔrɔw: o ye kira ye yɔrɔ minnu dansigi nɛɛma ni kisi b'a ye ɲaniya ka tà yen mɔgɔ min b'a fɛ ka hiji wali umura kɛ.

Ni mɔgɔ min tɛmɛna a dɔlakelen fɛ hiji wali umura taali kama: ɲaniya tàli bɛ diyagoya a ka yen, tɛmeli tɛ dàgà a ye o yɔrɔ kan k'a sɔrɔ a ma ɲaniya tà.

Ni mɔgɔ min ka surun makan dugu la ka tɛmɛ ni yɔrɔkofɔlɛn ninnu kan: o ka ɲaniya bɛ tá a ka yɔrɔ la; a b'a tà yen hiji ni umura kama.

¹ Bukari y'a màfile, hake (1) la, ani Musilimu hake (1907) la.

² Bukari y'a màfile, (2697) hake la, ani Musilimu (1718) hake la.

³ Musilimu y'a màfile, (1718) jàtɛ la.

Min ye makan dūgūlenw ye ani a sigibagaw: olu be hiji ɲaniya tà makan kɔɔ, min ye umura ye: u be bɔ ka taa lahorɔma yɔɔ kɔfɛ ka ɲaniya tà yen, i n'a fɔ yɔɔ la min be weele ko tani-imu o n'a ɲɔɔnnaw.

Ni mɔɔ min kɛra pankurun kɔɔ: o b'a ka ɲaniya tà ɲaniyatayɔɔ fan na, a b'a labɛn ka naamufini don ka kɔ a yɔɔ ɲɛ, n'a seera a fanfela la a be ɲaniya tà teliya boloma, yakaruyali tɛ dāgà a ye fɔ pankurun ka jìgìn pankurunso la, bolomasigi be dāgà a ye a ka Ala lamineli kumaden fɔ ka kɔn ɲaniyatayɔɔ ɲɛ temeli ɲɛsiran kama a kana ɲinɛ a kɔ; pankulu teliyakojugu.

A filanan: hiji nɔɔniyaw, an'a kiitiw :

Hiji ye nɔɔniya sàbà ye: daamu, kelenya, ani kalansoli.

Daamuhiji de y'a la fusamanci ye min ma na ni bagan ye, o ye: ka umura ɲaniya tà hijikalo kɔɔ, ka alikaba munumunun ka safa ni mariwa cɛ taama ka bɔ naamufini na, o kɔfɛ a be hiji ɲaniya tà o sankelen kɔɔ.

Kelenyahiji : a ka hiji dɔɔɔn ɲaniya tà, n'a seera makan dūgū kɔɔ, sunna do a kan ka nàli munumununli kɛ alikaba la, a tɛ dɔ bɔ kunsigi la a t'a di, a tɛ bɔ a ka naamu fini la, a be to ten f'a ka sitane bonyɔɔkunbaba kerun selidon. N'a ye hiji safa ni mariwa cɛ taama yakaruya ka taa Ala ka so munumununli keli kɔfɛ baasi tɛ o la.

Kalansolihiji: o ye ka umura ni hiji ɲaniya tà ɲɔɔn fɛ, a b'a fɔ: (n y'i lamine ne ma umura ni hiji la).

Kalansolihiji kebaa ni kelenyahiji kebaa be ta ye kelen ye, fo n'a kera kantigeli be Kalansolihiji kebaa kan, fen te kelenyahiji kebaa kan.

A filanan: naamufini mankutu n'a kiiti:

Ninnu dàgàlen naamufini dònbaɣa ye:

Koli, o ye sunna gelen de ye ce ni muso kan hali min be laada ani bangejoli la.

Sumadiyali ni a be sumadiyalan min sɔɔ latikolon tulu la wali o n'a ɲɔɔnnaw a kunkolo n'a bonbonsi la. Min ye muso ye latikolon te dàgà a le ye kasaduman be min na; yaasa walicew kana a kasa sàma.

Naamufini donni, o ye taafe ni dolokijan ye, sunna don a ka ke jeman jelen fila ye wali kura. Doloki dàgàlen muso ye min mana a diya k'a sɔɔ màsiri t'a la, fo n'a kera a b'a yɔɔmanjanya ɲeda datugulan ni tegedatugulan fila la, a b'a ɲeda n'a tegekanfila datugu ni olu fila tàna ye.

Ʋaniya tàli seli kɔfɛ o dàgàlen do, a kera fàrida seli ye wali nafila, diyagoya te.

A b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine umura la) n'a bena umura de ke, wali (ne ma n y'i lamine hiji la) n'a bena kelenyahiji de ke, wali (ne ma n y'i lamine umura ni hiji la) n'a be na Kalansolihiji ke.

Mɔɔɔ min b'a fɛ ka ɲaniya tà n'a siranen fɛ ɲɛ min b'a bàli a ka hiji dafali la, a dàgàlɛn a ye ka sarati ta ɲaniya tà waati, a b'a fɔ: (...ni bàliko dɔ ye n bàli dàgàli bɛ kɛ n ye o yɔɔɔ la) n'a y'o sarati tà ko fɛn y'a bàli k'a ka hiji dafa dàgàli bɛ kɛ a ye wa foyi tɛ kɛ a kan.

O kɔfɛ a bɛ lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine farankan tɛ i la n y'i lamine, tànun ni nɛɛma b'i ye ani màsàya farankan tɛ i la), cɛ b'a kan kɔɔɔta n'a fɔli ye, o cogoyala muso fana; ni walicɛw t'a kɛrɛfɛ. A ka kan ɲaniya tabaa ye a ka lamineli caya kɛrɛnkɛrɛnnɛnya la waatiw ni lahalayaw yɛlɛma waati i n'a fɔ a kɔɔɔtali tintin sanfɛ, wali a jìgìnin yɔɔɔmajiginnen na, wali su ni tile donni.¹

Lamineli dàgàlɛn do umura la k'a damine ɲaniya tàli la ka taa see alikaba munumununni daminɛni ma, hiji la k'a damine ɲaniya tàli la ka taa see sitanɛ bonni ma selidon.

¹ Mɔɔɔ ka ni kumakan n kɔɔɔ: (n y'i lamine) o kɔɔɔ jaabili boloma e Ala ye yaa ne tigì, ɲɔɔɔn kɔ, wa a kɔɔɔ ye hadamaden ka a tigì jaabi k'a bàto. " Tànun ni nɛɛma b'i ye ani màsàya" Tànun : o ye tànulen mankutuli de ye ni dafalɛnya ye kanun ani bonyali boloma, n'a taanikaseginna a bɛ kɛ màjàmuli ye. Ani nɛɛma: o ye Ala bɛ fusamanciya min kɛ a ka jɔn kan, k'a bɔ ɲinifen sɔɔli la ani ko kɔnnen ɲɔntili. A ka kumakan (màsàya) o kɔɔɔ màsàya y'i ta ye, Ala kɔɔɔtalen dɔɔɔn de ye màsà ye sanuya b'a ye, a ka kumakan : (farankan t'i la) o kɔɔɔ fɛn tɛ fàrà Ala kan a ka kɛrɛnkɛrɛnnen kow la se ni fanga tigì, ka bɔ a mankutu dafalɛnw na a bɛ o la màsàya danbeyali a kelen ye ani dannɛni ani taasi ni a ka Alaya ye. Dɔnnibaa Useyimini ka diine kunnafoɔni n'a ka bataki farapɔɔɔnkan kuntaalasurunya boloma (96/22)

Yerekolosi be waajibiya naniyatabaa kan a kana bin naniya tãli kɔfɛ tãna dɔw la min be dɔgali k'a ye k'a ka naniya cɛn.

A naaninan: naniya tãli kɔfɛ tãnaw.

naniya tãli kɔfɛla tãnaw ye:

Si dili ye wali dɔ bɔli a la wali a bɔgɔtili, a kera a fari fan wo fan ye.

Sɔnni bɛɛ tigeli wali damadɔ senfila wali tɛgɛfila la.

Kunkolo datuguli min be nɔrɔ a la, i n'a fɔ: fugulan, ani kundatugulan, ani jalamugu, ani fini dali a kunkolo kan, wali finikunkurun, wali birifini, wali karitɔn, o n'a jɔgɔnnaw min dabɔra kun datuguli kama. Ni kɛrɛnkɛrɛnna cɛ de ye mùso tɛ don a kɔnɔ.

fini donni min be laben farikolo kɛcogo kama; n'a kɛcogo ye ladala, i n'a fɔ: fini kalannen, ani kurusiw, ani dulokiw, ani sendoma finiman n'a goloman. Ni kɛrɛnkɛrɛnna cɛ de ye mùso tɛ don ni kɔnɔ; a le be bàli min na:

Nɛda datugulan wali nundatugulan min bɔlen jɛdadatugulan fɛ, jɛda datuguli be waajibiya a kan walicɛw jɛkɔrɔ ni làdala jɛdatugulan ye; hali ni datugulan n magara a jɛda la, a sariyalen tɛ ka jala bila a kunkolo kan -o n'a jɔgɔnw- jɛdatugulan see baliya kama a jɛda la; A dɔgàli dalilu tanyali kama.

Bolomadon donni a tɛgɛfila la, tɛgɛfila suturali bɛ waajibiya a kan walicew jɛkɔɔ n'a donni ye a ka fini kɔɔ.

Latikolon munni fini na, wali naamufini na.

Gɛrenkan felefɛn fàgàli, wali a feleli hali n'i m'a faga.

Mamine, a yɛɛ ye wali mɔgɔwɛɛ.

Furusirili.

Seeli muso ma lèbu tàna sira fɛ; i n'a fɔ dasumusumu, ani magapɔgɔnya daamuta sira fɛ.

Kafɔpɔgɔnya, o ye seeli ye mùso lebu ma.

A duurunan: alikaba munumununni kɛcogo.

Ni ɲaniya tabaa donna laɲɔɔmamisiri kɔɔ a kan ka a kinisen bila numansen jɛ ka misiri donni duwawu fɔ, lakalen kɛnɛman dɔ min nana o la: "ne ma i ka hinɛw bonda yɛlɛ n ye" a bɛ ni duwawu n fɔ a donwaati misiri fɛn wo fɛn kɔɔ, a kɛrenkɛren tɛ ni laɲɔɔma misiri dɔɔn ye.

N'a y'a lapini ka munumununni damine a b'a kaman bɔ, kamanbɔ kɛcogo: a k'a ka naamufini cɛmala don kinikaman kɔɔ ka fini kunkolo filana n da a numankaman kan, n'a tilala munumununni na a b'a ka fini segin ka taa kɛcogokɔɔ la ka kɔn munumununni jɛ; k'a d'a kan kamanbɔ dabɔra munumununni waati dɔɔn de kama.

O kɔfɛ a bɛ gɛɛ faarafiman na, a bɛ fara fo n'a kinintɛgɛ ye k'a sumusumu, n'a sumusumuni ma

nɔɔɔya a ye a b'a fo n'a tɛɛ ye, n'a foli ma nɔɔɔya a ma ni tɛɛ ye a b'a fo ni fen ye min b'a bolo i n'a fɔ bere a kɛɛfɛ wali ka kɔn a jɛ, n'o ma nɔɔɔya a ma a b'a jɛsin fara ma k'a tɛɛ jɛsin a ma kɔriyali bolo ma a t'a sumusumu, min ka fusa a kana jɔɔɔndigi kɛ ka mɔɔw degun wa a bɛ degun sɔɔ n'u ye.

A b'a fɔ fara foli wali kɔriyali waati ka taa ma:

(Ala ka bon).

O kɔfɛ kinifɛla makaranni ka alikaba bila a numanfɛla la, n'a seera yamanijamana toloman yɔɔ la a b'o fo k'a sɔɔ a m'a sumusumu, n'o ma nɔɔɔya a ma a kana jɔɔɔndigi kɛ, a bɛ kɔriyali to yen.

A bɛ foli kɛ yamanijamana toloman ni farafiman ni jɔɔɔn cɛ: (an tigi dili kɛ anw ma puman na duniya kɔnɔ ani puman lahara i k'an kisi tasuma jankata ma).

Tuma wo tuma a bɛ tɛmɛ farafiman na a b'a tɛɛ kɔri ka taa a ma k'a fɔ: (Ala ka bon)

A ka munumununni tɔ la a bɛ fen fɔ min y'a diya k'a bɔ Alakosuma ni duwawuw la ani kurana kalan.

Sunna don a k'a sen curancuran munumununni sɔba fɔlɔ dɔɔn na, sen curancuran: o ye teliya de ye taama la min na sen paarajɛ bɛ surunya, min ye munumununni tɔ naani ye sen curancuran tɛ o la, a bɛ taama i n'a fɔ laadala a b'a kɛ cogomin.

N'a ye munumununni dafa a bɛ taa iburahima jɔyɔɔ la ka Ala ka haya kalan:

(...وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...)

{...aw ka iburahima jɔyɔɔ mine k'a ke seliyɔɔ ye...}, [Misimuso kofɔ suran 125]. O kɔfɛ a bɛ jɔ fila seli a kɔfɛ n'o nɔɔyara, n'o ma nɔɔyara a mana Mìsiri fan min sɔɔ a bɛ seli yen, fatiha kɔfɛ jɔkɔfɔɔ la a bɛ kurana fanwere kalan:

{قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ}

{a fɔ yaa aw makan kafiriw} [Kafiriw kofɔ suran: 1] jɔkofilanan la a bɛ Ala kumakan fan were kalan fatiha kɔfɛ:

{قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ}

{A fɔ o de ye Ala ye a kelen pe do}. [Kɔnɔnanjɛya suran:1]

A wɔɔɔnan: taamayɔɔ wale kecogo.¹

N'a tilala munumununni ni jɔkɔfila la a bɛ taa taamayɔɔ la, n'a surunyara safakulu la a bɛ haya kalan: (i k'a dɔn safa ni mariwa kulu ye Ala ka taamasiyenw dɔ ye) o kɔfɛ a b'a fɔ: " n b'a damine yɔɔ la Ala y'a fɔli damine yɔɔ min na".

{إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...}

{ I k'a dɔn safa ni mariwa kùlu ye Ala ka taamasiyenw dɔ ye...} O kɔfɛ a b'a fɔ:

«أَبَدًا بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ».

Ala y'a damine min na n b'a damine o la².

O kɔfɛ a bɛ yelen safa kulu kan fo a bɛ alikaba ye wali a fanfela a b'a jɛsin a ma, a bɛ Ala ka kelenya

¹ Taamayɔɔ: Safa ni mariwa kulu ni jɔɔnce taama.

² Musilimu y'a màfile, (1218) jàte la.

n'a ka bonya kumaden fɔ, a b'a fɔ: (ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ ko bɛɛ latigɛ, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiimɛ, a y'a ka jɔn demɛ, a kelen seera jamakulu la" a bɛ segin o kan siyen sàbà, ka duwawu kɛ uni ɲɔgɔnce.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَرَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

" ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ ko bɛɛ latigɛ, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiimɛ, a y'a ka jɔn demɛ, a kelen seera jamakulu la ",o kɔfɛ a ye duwawu kɛ a fila ni ɲɔgɔnce. A y'o ɲɔgɔn fɔ siyen sàba¹.

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ safa ka taa mariwa a taamalen, n'a seera taamasien ɲɛ bingene damine ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔɔ ma a b'a taama, musow ka boli ma sariya.

N'a seera mariwa kulu ma a sariya la a ye min kɛ safa a k'o kelen kɛ yen (kumasen 2).

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ mariwa kulu kan ka taa safa ta la taama boloma, n'a seera taamasien ɲɛ bingene damine ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔɔ ma a b'a taama.

¹ Musilimu y'a màfilɛ, (1218) jàtɛ hake la.

O cogo la fo taanikasegin wolonwula ka dafa, a taali ka bɔ safa ka taa mariwa o ye kelen ye, a ka seginnin ka bɔ mariwa ka taa safa o ye filanan ye.

Alakosuma ni duwawu ni kalan min y'a diya a ka taama furance kɔnɔ a bɛ o fɔ.

A wolonwulana: kunsigi dili n'a tigeli kɛcogo.

Ni umura kela y'a ka munumununni n'a ka taama dafa a bɛ waajibiya a kan k'a kunkolo di wali ka dɔ b'a la ni cɛ do, sunna ye min ye, dili ni tigeli ka tɔli kɛ kunkolo fan bɛɛ la.

Kundili ka fusa ni dɔ bɔli ye a la, fo n'a kɛra hiji waati surunyali ye ni kunsigi tɛ sɛ ka falen a furance kɔnɔ, o dakun na dɔ bɔli a la o de ka fusa.

Min ye muso ye a le bɛ dɔ b'a kunsigi la tɛkɛdenkɔnni kuncema hake la.

Min ye ɲaniya ta baa ye kelenyahiji wali Kalansolihiji kama a le tɛ fɛn bɔ a kunsigi la fo seli don sitanɛbonyɔɔ kɔnbaba kerunnen kɔfɛ.

Ni cogoya la umura kebaa bɛ tila a ka umura la, o cogoya la daamunhiji kebaa.

Hiji kɛcogo

A fɔlɔ: hiji ɲaniyali:

Mɔɔ min b'a fɛ ka hiji sunna do a ka ɲaniya tɔ faranɔɔnkan don wɔlɔhatile waati, o ye zili hija kalo tileseeginan ye yɔɔ la a b'a fɛn ka hiji kɛ yɔɔ min, n'a y'a sɔɔ a bɛ makan wali ka kɔn ɲaniyatayɔɔ jɛ, ni o tɛ a b'a tɔ ɲaniyatayɔɔ la a bɛ tɛmɛ min fɛ.

A ye min ke umura naniya ta waati la a b'o ke hiji ta fana la; k'a bo koli ni latikolon ni seli la, a be hiji naniya ta ka lamineli ke, hiji lamineli be i n'a fo umura ta, fo n'a kera a b'a fo hiji ta la: (n y'i lamine hiji la) a ka kumakan no la (n y'i lamine umura la).

N'a siran be lajarabiko do ne min be se k'a ka hiji cen a dagalen a ka sarati kumakan fo naniya ta waati, a b'a fo:(...ni baliko do ye n bali dagali be ke n ye o yoro la) n'a ye saratikan n ta ko ko y'a bali k'a ka hiji dafa dagali be ke a ye wa fen te a kan.

O kofe a be lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine farankan te i la n y'i lamine, tanun ni neema b'i ye ani masaya farankan te i la), ce b'a kan korota n'a foli ye, o cogoyala muso; ni walicew t'a kerefe. A ka kan naniya tabaa ye a ka lamineli caya kerengerennenyala waatiw ni lahalayaw yeema waati i n'a fo a korotali tintin sanfe, wali a jiginin yoromajiginnen na, wali su ni tile donni.

Lamineli kumaden sariyalen do k'a damine naniya ta la ka taa see sitane bonni damineli ma selidon.

A be waajibiya hijiden k'a yere kolosi ka bo naniya tanamako do keli ma fo dagali ka ke a ye.

A filanan: mina sili:

O kofe sunna don a ye a ka taa mina tileseeginna don; a be selifana ni lansara ni fitiri ni saafo ni fajiri

seli yen; surunyali boloma k'a sɔrɔ a m'u faranɔɔŋkan; k'a d'a kan kira tun be seli surunya mina, a tun t'u faranɔɔŋkan.

A sabanan : Arafa keɛ jɔli ani muzidalifa keɛ sili:

Ni tile bɔra arafa don tile kɔnɔtɔn na a be bɔ mina ka taa Arafa, a be jìgìn namira yɔrɔ la ka taa see tile jenkeli ma n'o nɔɔyara a ye, n'o tɛ fen tɛ a kan; k'a d'a kan namira yɔrɔ jìginni ye sunna de ye.

Ni tile jengena a be selifana ni lansara seli jɔ fila fila, a b'u fila fàràɔɔŋ kan gereli faranɔɔŋkan na i n'a fɔ kira y'a ke cogomin kisi b'a ye.

Seli kɔfɛ a b'a yere sogola ni Alakosuma ni duwawu ye ani yeremajigin ka taa Ala ma se ni fanga tìgì, duwawu min y'a diya a be o ke a tɛgefila kɔrɔtalen a jɛsilen kɔrɔn ma.

Kira ka duwawu fanba tun ye o donba n na kisi b'a ye: " ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de be fen bee latige".

N'a senge na wa a màgo jɔra ka bàro ke n'a diɲɛɔɔŋw ye ni bàro nàfamanw ye wali kalan min ka nɔɔŋ a ma gafe nàfamanw na, kerɛnkerɛnnɛnya la min be tɔli ke Ala ka bonya n'a ka nili caya kan; o ka a ka jìgìsɛmɛ bonya o don o be ja; o kɔfɛ a be segin ka taa yerɛkolon ma Ala ye a n'a weeleli, a b'a jilaja tilebanwaati duwawu keli la, i k'a don duwawuw la fusamanci ye arafa don duwawu ye.

Ni arafa don tile binna a be taa muzidalifa yɔrɔ la.

N'a seera a be fitiri jo sàba seli, ka saafo ke fila ye.

N'a jorola seeli la muzidalifa kono fo su tilance kofe, a be seli ka kon a seeli je muzidalifa, a dagalen te ka seli yakaruya ka taa see su tilance kofe.

A be si muzidalifa, ni fajiri seera a be fajiri seli jonna ni seliweeleli n'a joli.

O kofe a be taa lahormayoro taamasienyalen yoro la, a be Ala kelenye n'a bonya kumase fo ka duwawu ke min y'a diya fo fajiriken ke ci kosebe, n'a ma se ka taa o yoro la a be duwawu ke a be yoro min, k'a da kira ka kuman kan neema ni kisi b'a ye: " ne jora yan wa farajogonkan yoro bee ye jogyoro ye", Alakosuma ni duwawu be ke a jesilen koton ma tegfila kotalen.

«وَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمَعْتُ كُلَّهَا مَوْقِفٌ»

<< ne jora yan wa yan fan bee ye jogyoro ye >>, Alakosuma ni duwawu be ke jesilen koton ma tegfila kotalen.

A naaninan: selidon baaraw:

Ni kene cira kosebe a be bo muzidalifa - ka kon tile boli je- ka taa mina, a b'a teliya muhasiri ko yoro la.

N'a seera mina a be sitanebonyoro kunbaba kerun, o ye laban min be makan fanfe. Ni bele wolonwula ye jogon ko, a kelen bee be i ko tamaro kolo hake, a be kibarufili a kelen bee filili la.

O kofe a be bagan kantige n'o jogyara a ma.

O kɔfɛ a b'a kunkolo di wali ka dɔ bɔ a la ni cɛ don, dili de ka fusa, min ye mùso ye tigeli de sariyalen a le kan k'a sɔrɔ a m'a di.

N'a ye kerunni kɛ k'a kundi dàgàli kunfɔlo kɛra a ye, fɛn bɛɛ bɛ dàgà a ye fɔ muso.

O kɔfɛ a bɛ taa makan ka taganɔgɔfɛ munumununni kɛ o kɔfɛ ka hiji safa ni mariwa ɲɔgɔn cɛ taama kɛ n'a y'a sɔrɔ daamuhiji kebaa do, wali kelenyahiji wali Kalansolihiji n'a y'a sɔrɔ a m'a a fila ni ɲɔgɔncɛ taama kɛ a ka nàli munumununni kɔfɛ, a bɛ sɛ ka munumununni ni taama n yakayruya ka see su ma wali donfilanan k'a sanga a bɛ bɛn a ma cogo min.

A duurunan: Tashrīq tile sàbà baaraw.¹

N'a ye kerunni kɛ ka dili kɛ ka munumununni kɛ ka ka kulu fila cɛ taama, fɛn bɛɛ bɛ dàgà a ye, wa fɛn bɛɛ dàgàra a ye hali a musow.

A bɛ segin ka taa mina a bɛ tile tan ani kelen na ni filanan ni sabanan sì yen ni yakaruyali kela don.

A bɛ bonyɔrɔ saba kerun ni tile bɔra.

A bɛ bonyɔrɔ fɔlo kerun tile tan ani kelenna don -o de ye bonyɔrɔ la jamajan ye makan na a n'a lasurun ma kayifi Mìsiri la- ni beɛ wolonwula ye ɲɔgɔn kɔ, a bɛ kibaru fili a kelen bɛɛ la. O kɔfɛ a bɛ gere dɔɔni ka duwawu jan kɛ min y'a diya, ni jɔli ni

¹ Tashrīq: seliba don duguseje sàba

duwawu janyali geleyara a ma min mana nɔgɔya a be o ke hali n'a dɔgɔyara yaasa ka sunna sɔɔ.

O kɔfɛ a be camance ta kerun o cogola ka duwawu ke a kɔ.

O kɔfɛ ka laban kerun o cogola, n ka a be taa a tɛ duwawu ke o ta kɔfɛ.

O kɔfɛ a be kerunyɔɔw kerun tile tan ani filanan don i n'a fɔ tan ani kelen na don; n'a ye kerunyɔɔw kerun k'a dafa, n'a y'a diya a be taali teliya ka bɔ mina.

N'a y'a diya a b'a yakaruya ka tan ani sabanan su lateme yen, ka kerunyɔɔw kerun tile jɛngeli kɔfɛ ka bɔ cɛman i n'a fɔ kɛcogo kɔɔ, yakaruyali de fusamanciya ka bon.

Yakaruyali tɛ waajibiya a kan ka see tile tan ani sabanan ma fo ni tile filanan tile binna k'a to mina kɔɔ; yakaruyali be waajibiya a kan a be belekerunyɔɔ sàba bon tile jɛngeli kɔfɛ ka bɔ cɛman.

N ka ni tile tan ani filanan tile binna k'a to mina k'a sɔɔ a ka lapini tɛ, misali la a ye sira ta n ka bolimafenw ka tonɔɔgɔkan y'a la sumaya o n'a ɔɔɔnnaw; yakaruyali tɛ waajibiya a kan; k'a d'a kan yakaruyali m'a k'a ka lapini ye.

A wɔɔɔnan: kanbɛda munumununni:

N'a y'a lapini ka bɔ Makan kɔɔ ka taa a ka dugu la a kana bɔ f'a ka kanbɛda munumununni ke.

Fo n'a kera laadajoli ni bangejolibaatoŋ ye, olu te kanbɛda kɛ, a man kan u k'u jo alikaba misiri donda la kanbɛda kama; o lakalɛnbaliya kama ka bo kira da neema ni kisi b'a ye.

A be kanbɛda munumununni kɛ alikaba sarakan laban ye n'a y'a lapini ka taama.

Ni diɛɛɛɛɛɛɛɛ do makɛnɛnin tora kanbɛda kɛfe wali boɔɔ tali wali magoɛɛɛɛɛ sanni sira la fen t'a kan o la, a te segin alikaba munumununni kan fo n'a ye taama falenni naniya ta, misali la a ka taama lapini soɔɔma ka kanbɛda kɛ, o kɛfe ka taama bila wulada la, kanbɛda munumununni seginkanni be waajibiya a kan o ka k'a ka alikaba sàrankan laban ye.

Wa seli ni kisi b'a an ka Nabipuman Mamadu kan.

Index

Kuntaala surun hiji mankutu kan.	2
Damine.....	2
A fɔɔ: baara mineli sarati :.....	2
A fɔɔ: ɲaniyatayɔɔw kiitiw:.....	3
A filanan: hiji nɔɔɲiyaw, an'a kiitiw :	4
A filanan: naamufini mankutu n'a kiiti:	5
A naaninan: ɲaniya tàli kɔfe tànaw.	7
A duurunan: alikaba munumununni kecogo.....	8
A wɔɔɔɔnan: taamayɔɔ wale kecogo.	10
Hiji kecogo.....	12
A fɔɔ: hiji ɲaniyali:	12
A filanan: mina sili:	13
A sabanan : Arafa keɛɛ jɔli ani muzidalifa keɛɛ sili:	14
A naaninan: selidon baaraw:.....	15
A duurunan: Tashrīq tile sàbà baaraw.	16
A wɔɔɔɔnan: kanbɛda munumununni:.....	17